

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

ગુજરાત ઉચ્ચ ન્યાયાલય, અમદાવાદ સમક્ષ

આર/સ્પેશયલ સિવિલ એપ્લીકેશન નં. ૫૩૮૭/૨૦૧૦

મંજૂરી અને સહી માટે:

માનનીય ન્યાયમૂર્તિ મૌલિક જે. શેલત

=====

અહેવાલ કરવાની મંજૂરી	હા	ના
	હા	

=====

મૃત મહેન્દ્રસિંહ વાઘજીભાઈ પરમારના વારસદારો અને કા.પ્ર.

વિરુદ્ધ

વેસ્ટર્ન ગુજરાત ઈલેક્ટ્રીસિટી કું. અને અન્ય એક

=====

ઉપસ્થિતિ:

ચાચિકાર્તા(ઓ) નં. ૧.૧, ૧.૨, ૧.૩, ૧.૪ વતી સુશ્રી અનુરાધા જી. રાઠોડ (૭૭૧૭)

ચાચિકાર્તા(ઓ) નં. ૧ મૃત વતી કાનૂની વારસદારો/ પ્રતિનિધિઓ

ચાચિકાર્તા(ઓ) નં. ૧.૧, ૧.૨, ૧.૩, ૧.૪ વતી શ્રી જી.કે. રાઠોડ (૨૩૮૬)

સામાવાળા(ઓ) નં. ૧, ૨ વતી શ્રી એસ.પી. હરસુરકર (૩૪૫)

=====

કોરમ: માનનીય ન્યાયમૂર્તિ મૌલિક જે. શેલત

તારીખ: ૦૪/૦૨/૨૦૨૬

ઓરલ જજમેન્ટ

[૧] અરજદાર વતી વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી જી. કે. રાઠોડ અને સામવાળાઓ વતી વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી એસ. પી. હાસુરકરને વિગતવાર સાંભળવામાં આવ્યા.

[૨] વર્તમાન રિટ પિટિશન ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૧૪, ૧૬, ૨૧ અને ૨૨૬ હેઠળ દાખલ કરવામાં આવી છે, જેમાં નીચે મુજબની દાદ માંગવામાં આવી છે:—

“એ) આપ નામદાર ઉપરોક્ત પિટિશનને મંજૂર કરવા કૃપા કરશો;

એએ) આ માનનીય કોર્ટ દ્વારા ક્રિમિનલ અપીલ નંબર ૬૫૦ ઓફ ૧૯૯૩ માં પસાર કરાયેલા તારીખ ૬/૧૧/૦૯ ના આદેશના પ્રકાશમાં ડિપાર્ટમેન્ટલ અપીલમાં પસાર કરાયેલા તારીખ ૨૦/૧૧/૧૯૯૩ ના આદેશને ક્વોશ કરવા અને રદ કરવા માટે મેન્ડમસની રિટ અથવા મેન્ડમસની પ્રકૃતિની રિટ અથવા અન્ય કોઈ યોગ્ય રિટ અથવા આદેશ જાહેર કરવા કૃપા કરશો.

બી) આપ નામદાર પક્ષકારો ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળ મેન્ડમસની રિટ અથવા મેન્ડમસની પ્રકૃતિની રિટ અથવા અન્ય કોઈ રિટ, આદેશ અને/અથવા નિર્દેશ જાહેર કરવા કૃપા કરશો કે સામવાળાઓની નિષ્ક્રિયતા ગેરકાનૂની છે, ભારતના બંધારણના અનુચ્છેદ ૧૪, ૧૬ અને ૨૧ નું ઉલ્લંઘન કરનારી છે, કારણો વિનાની છે અને કાયદાના સ્થાપિત સિદ્ધાંતોથી વિપરીત છે અને વધુમાં

સામવાળાઓને નિર્દેશ આપવા કૃપા કરશો કે અરજદારને હાયર ગ્રેડ પણ લાગુ કરીને તમામ લાભો મુક્ત કરે, જેમાં નિવૃત્તિના લાભો ૧૮% વ્યાજ સાથે શામેલ હોય, જાણે કે અરજદારને તેમની સેવામાંથી ક્યારેય બરતરફ કરવામાં આવ્યા ન હતા;

બીબી) આ માનનીય કોર્ટ દ્વારા ક્રિમિનલ અપીલ નંબર ૬૫૦ ઓફ ૧૯૯૩ માં પસાર કરાયેલા તારીખ ૬/૧૧/૦૯ ના આદેશના પ્રકાશમાં ડિપાર્ટમેન્ટલ ઇન્કવાયરીમાં પસાર કરાયેલા તારીખ ૨૫/૦૨/૧૯૯૩ ના આદેશને ક્વોશ કરવા અને રદ કરવા માટે મેન્ડમસની રિટ અથવા મેન્ડમસની પ્રકૃતિની રિટ અથવા અન્ય કોઈ યોગ્ય રિટ અથવા આદેશ જાહેર કરવા કૃપા કરશો.

સી) આપ નામદાર પક્ષકારો વચગાળાની દાદ મંજૂર કરવા કૃપા કરશો કે જેના દ્વારા સામવાળાઓને નિર્દેશ આપવામાં આવે કે તેઓ ઉપરોક્ત પ્રેયર કલોઝ (બી) ના સંદર્ભમાં અરજદારને મંજૂર કરવાના લાભોની ગણતરી કરે અને ઉપરોક્ત પિટિશનના લંબિત રહેવા અને આખરી નિકાલ દરમિયાન સદર લાભો અરજદારની તરફેણમાં મુક્ત કરે;

ડી) આપ નામદાર ઉપરોક્ત પિટિશનને મંજૂર કરવા કૃપા કરશો;

ઈ) આપ નામદાર પક્ષકારો કેસની હકીકતો અને સંજોગોમાં યોગ્ય અને ઉચિત જણાય તેવી અન્ય અને વધુ દાદ પસાર કરવા કૃપા કરશો."

[૩] એવું જણાય છે કે સદર પિટિશન લંબિત રહેવા દરમિયાન, મૂળ અરજદારનું અવસાન થયું હતું અને તેમના કાયદેસરના વારસદારોને રેકૉર્ડ પર લાવવામાં આવ્યા છે કારણ કે તેમના કથન મુજબ, દાવો લાવવાનું કારણ તેમની તરફેણમાં

જીવંત રહે છે. તેમ છતાં, સદર કોર્ટ મૂળ અરજદારને “સદર અરજદાર” તરીકે સંદર્ભિત કરશે.

અરજદારની રજૂઆતો:—

[૪] સદર અરજદારના કેસના સમર્થનમાં સદર અરજદાર વતી વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી જી. કે. રાઠોડે નીચે મુજબની રજૂઆતો કર્યા છે: —

[૪.૧] સદર અરજદારની નિમણૂક સામવાળા દ્વારા તારીખ ૧૮.૧૨.૧૯૬૫ ના રોજ હેલ્પર તરીકે કરવામાં આવી હતી અને ત્યારબાદ, વર્ષ ૧૯૮૨ માં આસિસ્ટન્ટ લાઇનમેન તરીકે પ્રમોશન આપવામાં આવ્યું હતું. તારીખ ૧૬.૧૨.૧૯૮૬ ના રોજ બનેલી કથિત ઘટના માટે સદર અરજદારને વર્ષ ૧૯૮૬ માં સસ્પેન્ડ કરવામાં આવ્યા હતા, જેમાં એવો આક્ષેપ કરવામાં આવ્યો હતો કે સદર અરજદારે સંબંધિત ગ્રામજનને બિનઅધિકૃત વીજળી મેળવવામાં ગેરકાયદેસર રીતે મદદ કરી હતી.

[૪.૨] ત્યારબાદ, ડિપાર્ટમેન્ટલ ઇન્કવાયરીના નિષ્કર્ષ પર, સદર અરજદાર દ્વારા વર્ષ ૧૯૮૬ માં આચરવામાં આવેલા સદર કથિત ગેરવર્તણૂક માટે સદર શિસ્ત વિષયક સત્તાધિકારી દ્વારા તેના તારીખ ૨૫.૦૨.૧૯૮૩ ના આદેશથી સદર અરજદારને તેમની સેવામાંથી ખોટી રીતે બરતરફ કરવામાં આવ્યા હતા. કુદરતી ન્યાયના સિદ્ધાંતોનું પાલન કર્યા વિના સદર અરજદારને સેવામાંથી બરતરફ કરવામાં આવ્યા હતા, કારણ કે બરતરફીનો આદેશ જારી કરતા પહેલા તેમને કોઈ બીજી કારણ દર્શક નોટિસ બજાવવામાં આવી ન હતી.

[૪.૩] સદર એપેલેટ સત્તાધિકારીએ પણ તારીખ ૨૦.૧૧.૧૯૯૩ ના રોજ સદર અરજદારની અપીલ ફગાવીને સમાન ભૂલ કરી છે. જો કે, સદર અરજદાર પર ધ ઇન્ડિયન પીનલ કોડ (ટૂંકમાં 'આઈ.પી.સી.') ની કલમ ૩૭૯ સાથે વાંચતા ઇન્ડિયન ઇલેક્ટ્રિસિટી એક્ટ (ટૂંકમાં 'સદર એક્ટ, ૧૯૧૦') ની કલમો ૩૯ અને ૫૦ હેઠળ આરોપ મૂકવામાં આવ્યો હતો અને ટ્રાયલ કોર્ટ દ્વારા તારીખ ૩૦.૧૧.૧૯૯૨ ના રોજ દોષિત ઠેરવવામાં આવ્યા હતા, પરંતુ ત્યારબાદ સદર એપેલેટ કોર્ટ દ્વારા તારીખ ૦૧.૦૩.૧૯૯૩ ના જજમેન્ટ અને આદેશથી તેમને નિર્દોષ છોડી મૂકવામાં આવ્યા હતા.

[૪.૪] સદર અરજદાર એવા શુદ્ધ વિશ્વાસ હેઠળ હતા કે ફોજદારી કેસમાંથી નિર્દોષ છૂટ્યા પછી, સામવાળા પોતાના નિર્ણયની સમીક્ષા કરશે અને તેમને પુનઃસ્થાપિત કરી શકે છે પરંતુ રાજ્ય દ્વારા આ નામદાર કોર્ટ સમક્ષ દાખલ કરાયેલી નિર્દોષ છૂટકારા વિરુદ્ધની અપીલ લંબિત હોવાના કારણે, સામવાળાઓ દ્વારા સદર અરજદારની તરફેણમાં પુનઃસ્થાપન અથવા અન્ય લાભોનો કોઈ આદેશ મુક્ત કરવામાં આવ્યો ન હતો. તે સુસંગત સમયે, સદર કારણોસર, સદર અરજદાર થોભ્યા હતા અને આ નામદાર કોર્ટનો સંપર્ક કર્યો ન હતો.

[૪.૫] આ નામદાર કોર્ટે પણ તારીખ ૦૬.૧૧.૨૦૦૯ ના જજમેન્ટ અને આદેશ દ્વારા નિર્દોષ છૂટકારાના આદેશને બહાલ રાખ્યો હતો. આમ, સદર અરજદાર કાયદાની સક્ષમ અદાલત દ્વારા પસાર કરાયેલા નિર્દોષ છૂટકારાના આદેશમાંથી ઉદ્ભવતા તમામ આનુષંગિક લાભો મેળવવા માટે હકદાર છે. સદર અરજદાર બરતરફીની તારીખથી લઈને સદર પિટિશન દાખલ કરવા એટલે કે ૨૦૧૦

સુધીના આ તમામ વર્ષો દરમિયાન આળસુ રહ્યા હોવાનું કહી શકાય નહીં, કારણ કે અપીલની કાર્યવાહી આ નામદાર કોર્ટ સમક્ષ વર્ષ ૧૯૯૩ થી વર્ષ ૨૦૦૯ સુધી લંબિત હતી. જ્યારે સામવાળાની આક્ષેપિત કાર્યવાહી સદર અરજદારના મૂળભૂત અધિકારનું ઉલ્લંઘન કરતી હોય, ત્યારે સ્થાપિત કાયદા અનુસાર, આ નામદાર કોર્ટનો સંપર્ક કરવામાં વિલંબ અને વિલંબિતતાના માત્ર કારણસર, સદર અરજદારને તેમના કાયદેસરના લેણાં મેળવવાથી વંચિત રાખવા જોઈએ નહીં.

[૪.૬] પોતાની દલીલોને પુષ્ટિ આપવા માટે, તેમણે નીચેના જજમેન્ટ્સ પર ભરોસો મૂક્યો છે:—

(૧) ચેરમેન એન્ડ મેનેજિંગ ડિરેક્ટર, યુનાઇટેડ કોમર્શિયલ બેંક એન્ડ અધર્સ વિરુદ્ધ પી. સી. કક્કર, જે ૨૦૦૩ એસ.સી.સી. (એલ એન્ડ એસ) ૪૬૮ માં રિપોર્ટ થયેલ છે;

(૨) યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા વિરુદ્ધ એમ. બી. આર. પટેલ, જે (૨૦૦) ૬ જી.એચ.જે. (૫૪૩) માં રિપોર્ટ થયેલ છે;

(૩) ચેરમેન, ફૂડ કોર્પોરેશન ઓફ ઇન્ડિયા એન્ડ ઓર્સ. વિરુદ્ધ સુદર્શન દાસ, જે (૨૦૦૭) ૧૪ એસ.સી.સી. ૭૬૬ માં રિપોર્ટ થયેલ છે;

(૪) યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા એન્ડ ઓર્સ. વિરુદ્ધ મોહમ્મદ રમઝાન ખાન, જે એ.આઇ.આર. ૧૯૯૧ એસ.સી. ૪૭૧ માં રિપોર્ટ થયેલ છે;

(૫) યુ.પી. સ્ટેટ રોડ ટ્રાન્સપોર્ટ કોર્પોરેશન એન્ડ ઓર્સ. વિરુદ્ધ મહેશ કુમાર મિશ્રા એન્ડ ઓર્સ., જે ૨૦૦૦ એ.આઈ.આર. એસ.સી.ડબલ્યુ. ૯૩૧ માં રિપોર્ટ થયેલ છે;

(૬) મેસર્સ સોમાની સ્ટીલ્સ લિમિટેડ એન્ડ એનઆર. વિરુદ્ધ કલેક્ટર ઓફ સેન્ટ્રલ એક્સાઈઝ એન્ડ ઓર્સ., જે ૨૦૦૧ એ.આઈ.આર. એસ.સી.ડબલ્યુ. ૫૦૬૯ માં રિપોર્ટ થયેલ છે; અને

(૭) રામ લાલ વિરુદ્ધ રાજસ્થાન રાજ્ય એન્ડ ઓર્સ., જે ૨૦૨૪ (૧) એસ.સી.સી. ૧૭૫ માં રિપોર્ટ થયેલ છે.

[૪.૭] ઉપરોક્ત સબમિશન્સ કરીને, સદર અરજદાર વતી વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી રાઠોડ આ નામદાર કોર્ટને વર્તમાન રિટ પિટિશન મંજૂર કરવા વિનંતી કરે છે.

સામવાળાઓની રજૂઆતો:—

[૫] તેનાથી વિપરીત, સામવાળાઓ વતી વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી એસ. પી. હાસુરકરે નીચે મુજબની રજૂઆતો કરીને સદર પિટિશનનો ભારપૂર્વક વિરોધ કર્યો છે: —

[૫.૧] સદર અરજદાર પાસે સદર શિસ્ત વિષયક સત્તાધિકારીના નિર્ણય વિરુદ્ધ ઈન્ડસ્ટ્રિયલ ટ્રિબ્યુનલનો સંપર્ક કરવાનો વૈકલ્પિક ઉપાય ઉપલબ્ધ છે, જે નિર્ણય સદર એપેલેટ સત્તાધિકારી દ્વારા પણ બહાલ રાખવામાં આવ્યો હતો કારણ કે તેઓ વર્કમેન હતા અને ઈન્ડસ્ટ્રિયલ ડિસ્પ્યુટ્સ એક્ટ, ૧૯૪૭ દ્વારા શાસિત થતા હતા. સદર અરજદાર તરફથી તેમની બરતરફીની તારીખથી લગભગ

૧૭ વર્ષ પછી આ નામદાર કોર્ટનો સંપર્ક કરવામાં અસાધારણ વિલંબ અને વિલંબિતતા થયેલ છે; અને માત્ર આ ગ્રાઉન્ડ પર જ, સદર પિટિશન આ નામદાર કોર્ટ દ્વારા ફગાવી દેવાને પાત્ર છે.

[પ.૨] સદર અરજદાર વિરુદ્ધ ઇન્કવાયરી કુદરતી ન્યાયના સિદ્ધાંતોનું પાલન કર્યા પછી હાથ ધરવામાં આવી હતી. સદર ઇન્કવાયરી ઓફિસરના અહેવાલનું મૂલ્યાંકન કર્યા પછી, સદર શિસ્ત વિષયક સત્તાધિકારી તેમના નિષ્કર્ષો સાથે સંમત થયા હતા, અને ત્યારબાદ સદર અરજદારને તેમની સેવામાંથી બરતરફ કર્યા હતા. વધારાનું પરિબળ જે સદર શિસ્ત વિષયક સત્તાધિકારીને પણ પ્રભાવિત કરી ગયું હતું તે સંબંધિત કોર્ટ દ્વારા સદર અરજદાર પર લાદવામાં આવેલી સજા હતી, જેના કારણે કોઈ બીજી કારણ દર્શક નોટિસ જારી કરવામાં આવી ન હતી કારણ કે તેઓ દોષિત ઠરેલા જોવા મળ્યા હતા.

[પ.૩] આ સ્થાપિત કાયદો છે કે માત્ર એટલા માટે કે સદર કસૂરવાર અરજદાર સક્ષમ અદાલત દ્વારા આરોપોમાંથી મુક્ત થાય છે; તે શિસ્ત વિષયક કાર્યવાહીના નિષ્કર્ષ પર લાદવામાં આવેલા દંડના આદેશમાંથી મુક્તિનો દાવો કરવા માટે આપોઆપ (ipso facto) લાગુ થશે નહીં. સામાન્ય પ્રક્રિયા તરીકે, સદર શિસ્ત વિષયક સત્તાધિકારીએ તેના તારીખ ૨૫.૦૨.૧૯૯૩ ના આદેશ દ્વારા સદર અરજદારની સેવા બરતરફ કરી હતી, જ્યારે સદર એપેલેટ કોર્ટે તેના તારીખ ૦૧.૦૩.૧૯૯૩ ના જજમેન્ટ દ્વારા સદર અરજદારને મુક્ત કર્યા હતા, જે સમયના સંદર્ભમાં પછીથી બન્યું હતું.

[પ.૪] સદર અરજદાર વતી વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી રાઠોડ દ્વારા જે જજમેન્ટ્સ ટાંકવામાં આવ્યા છે, તે વર્તમાન કેસની હકીકતો અને સંજોગોને લાગુ પડશે નહીં, કારણ કે તેમાંથી કોઈ પણ કેસમાં હકીકતો વર્તમાન કેસ જેવી સમાન નથી.

[પ.૫] પોતાની દલીલોને પુષ્ટિ આપવા માટે, તેઓ સધર્ન રેલવે ઓફિસર્સ એસોસિએશન એન્ડ એનઆર વિરુદ્ધ યુનિયન ઓફ ઇન્ડિયા એન્ડ ઓર્સ., જે ૨૦૦૯ (૯) એસ.સી.સી. ૨૪ માં રિપોર્ટ થયેલ છે, તે કેસમાં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતના નિર્ણય પર ભરોસો મૂકશે.

વિચારણા અને નિષ્કર્ષો

[૬] સંબંધિત પક્ષકારોના વિદ્વાન એડવોકેટોને સાંભળ્યા પછી અને તેમની રજૂઆતો તથા રેકૉર્ડ પર ઉપલબ્ધ કરાયેલા દાવેદારોના દસ્તાવેજોનું અવલોકન કર્યા પછી, નીચે મુજબની બાબતો સામે આવે છે.

[૬.૧] સદર અરજદારની નિમણૂક સામવાળા દ્વારા તારીખ ૧૮.૧૨.૧૯૬૫ ના રોજ હેલ્પર તરીકે કરવામાં આવી હતી અને વર્ષ ૧૯૮૨ માં આસિસ્ટન્ટ લાઈનમેનના પદ પર પ્રમોશન આપવામાં આવ્યું હતું. તારીખ ૧૬.૧૨.૧૯૮૬ ના રોજ ધ્યાને આવેલી એક ઘટના માટે સદર અરજદારને સસ્પેન્ડ કરવામાં આવ્યા હતા, જેમાં એવું જાણવા મળ્યું હતું કે સદર અરજદારે લાઈનમેન હોવાના નાતે સંબંધિત ગ્રામજનને બિનઅધિકૃત વીજળી મેળવવામાં મદદ કરી હતી.

[૬.૨] સદર અરજદારને તારીખ ૨૩.૦૩.૧૯૮૯ ના રોજ ચાર્જશીટ પણ બજાવવામાં આવી હતી અને ઇન્કવાયરીના નિષ્કર્ષ પર તથા સદર અરજદારને

સદર ઇન્કવાયરી ઓફિસરના અહેવાલનો જવાબ આપવા માટે સુનાવણીની વાજબી તક પૂરી પાડ્યા પછી, જેમાં આરોપો સાબિત થયેલા ઠર્યા હતા, સદર શિસ્ત વિષયક સત્તાધિકારી આખરે સદર ઇન્કવાયરી ઓફિસરના કારણો અને નિષ્કર્ષો સાથે સંમત થયા હતા, અને સદર અરજદારને ગેરવર્તણૂક માટે દોષિત જાહેર કર્યા હતા. આમ, તેમને તારીખ ૨૫.૦૨.૧૯૯૩ ના રોજ સેવામાંથી બરતરફ કરવામાં આવ્યા હતા. સદર અરજદાર સામવાળાના એપેલેટ સત્તાધિકારી સમક્ષ અપીલ મારફતે ગયા હોવાનું જણાય છે જે અપીલ પણ તારીખ ૨૫.૦૨.૧૯૯૩ ના રોજ ફગાવી દેવામાં આવી હતી.

[૬.૩] તારીખ ૩૦.૦૪.૨૦૧૦ ના રોજ દાખલ કરાયેલી સદર પિટિશન દ્વારા, સદર અરજદારે સદર શિસ્ત વિષયક સત્તાધિકારી / એપેલેટ સત્તાધિકારીના આક્ષેપિત નિર્ણયોને પડકાર્યા છે, જેના દ્વારા તેમને વર્ષ ૧૯૯૩ માં સેવામાંથી બરતરફ કરવામાં આવ્યા હતા.

[૭] સદર અરજદાર તરફથી આશરે ૧૭ વર્ષ પછી તેમની બરતરફીને પડકારતા, આ નામદાર કોર્ટનો સંપર્ક કરવામાં ઘણો મોટો, અસાધારણ અને અસ્પષ્ટ વિલંબ થયો છે. એ સાચું છે કે અનુચ્છેદ ૨૨૬ હેઠળ આ નામદાર કોર્ટનો સંપર્ક કરવા માટે મર્યાદાનો કોઈ સમયગાળો પ્રિસ્ક્રાઈબ કરવામાં આવ્યો નથી પરંતુ તેની સાથે જ, કાયદાની એ સુસ્થાપિત સ્થિતિ પણ છે કે જો અરજદાર વર્ષો સુધી આગસુ રહે છે, નોંધપાત્ર સમયગાળા સુધી પોતાના અધિકારો પર સૂઈ રહે છે અને ગાઢ નિદ્રામાંથી જાગે છે, તો રિટ કોર્ટો દ્વારા અસાધારણ દાદ મંજૂર કરવી

જોઈએ નહીં. {જુઓ મૃદમય મૈતી વિરુદ્ધ છાંદા કોલે, જે ૨૦ store એ.આઈ.આર. (એસ.સી.) ૨૭૧૭ માં રિપોર્ટ થયેલ છે}.

[૭.૧] સદર અરજદારની બાજુથી કોઈ વાજબી સ્પષ્ટતા સામે આવી નથી, જેના પરથી એવું તારણ કાઢી શકાય કે કોઈ પૂરતા કારણ અથવા કોઈ સચોટ કારણસર સદર અરજદાર કોર્ટનો સંપર્ક કરતા રોકાયા હતા. વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી રાઠોડ દ્વારા રજૂ કરવામાં આવેલી એકમાત્ર સ્પષ્ટતા એ છે કે સદર અરજદારને સામવાળા સત્તાધિકારી દ્વારા આશ્વાસન આપવામાં આવ્યું હતું કે, આ નામદાર કોર્ટ સમક્ષ લંબિત અપીલના નિષ્કર્ષ અથવા નિર્ણય પર, તેમને તમામ સેવા અને નિવૃત્તિના લાભો મંજૂર કરવામાં આવશે. આ બાબત સદર અરજદાર તરફથી પાછળથી ઊભી કરાયેલી વિચારણા (afterthought) જણાય છે, કારણ કે આ નામદાર કોર્ટના નિર્ણયને અનુસરીને સામવાળા સત્તાધિકારીને સંબોધિત કરાયેલા ન તો તારીખ ૧૯.૧૧.૨૦૦૯ ના પત્રમાં કે ન તો તારીખ ૧૨.૧૨.૨૦૦૯ ના પત્રમાં દૂર-દૂર સુધી એવો સંકેત મળે છે કે આવું આશ્વાસન સદર અરજદારને ક્યારેય આપવામાં આવ્યું હતું.

[૭.૨] પ્રથમ દ્રષ્ટિએ, વિલંબ અને વિલંબિતતાની કઠોરતામાંથી બહાર આવવા માટે પાછળથી ઊભી કરાયેલી વિચારણા તરીકે, સદર અરજદાર દ્વારા આ નામદાર કોર્ટ સમક્ષ લેવામાં આવેલું આવું વલણ, ઓછામાં ઓછું, આ સદર કોર્ટને ગળે ઉતરતું નથી. ઉપરોક્ત હકીકતો અને કાયદાની સ્થિતિમાં, આ સદર કોર્ટ સદર અરજદારની તરફેણમાં પોતાની અસાધારણ હકુમતનો ઉપયોગ કરીને સદર પિટિશનને ગ્રાહ્ય રાખવા ઈચ્છતી નથી.

[૮] જેમ આ સદર કોર્ટ ઉપરોક્ત વિલંબ અને વિલંબિતતાના ગ્રાઉન્ડ પર સદર પિટિશનને ગ્રાહ્ય રાખવા ઈચ્છતી નથી, તેમ સદર પિટિશન માત્ર તે જ ગ્રાઉન્ડ પર ફગાવી શકાઈ હોત; જો કે, સદર અરજદાર વતી વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી રાઠોડે ગુણવત્તા (merits) પર સબમિશન્સ કર્યા હોવાથી, હું તે પાસાઓને પણ સંબોધિત કરીશ.

[૮.૧] સદર અરજદાર વતી વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી રાઠોડની દલીલોનો સંપૂર્ણ ભાર એ છે કે એકવાર સદર અરજદાર સક્ષમ અદાલત દ્વારા તેમના પર મૂકવામાં આવેલા આરોપોમાંથી મુક્ત થઈ જાય, પછી તેમને સેવામાં પુનઃસ્થાપિત કરવાના રહે છે અને તમામ સેવા તથા નિવૃત્તિના લાભો મંજૂર કરવાના રહે છે કારણ કે મૂળ અરજદારે તારીખ ૨૮.૦૨.૨૦૦૬ ના રોજ વચનિવૃત્તિની ઉંમર પ્રાપ્ત કરી લીધી હતી.

[૮.૨] માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા એવો કોઈ સંપૂર્ણ કાનૂની સિદ્ધાંત નિર્ધારિત કરવામાં આવ્યો નથી કે કસૂરવાર વ્યક્તિના નિર્દોષ છૂટકારા પર, તે સેવામાં પુનઃસ્થાપિત થવા માટે હકદાર બને છે. એ પણ એટલું જ સાચું છે કે જ્યાં ડિપાર્ટમેન્ટલ કાર્યવાહી અને ફોજદારી ટ્રાયલમાં આરોપો સમાન હોય, ત્યાં સદર શિસ્ત વિષયક સત્તાધિકારી દ્વારા લાદવામાં આવેલો દંડ ક્વોશ થઈ શકે છે, જો સદર કસૂરવાર વ્યક્તિ પાછળથી સક્ષમ અદાલત દ્વારા નિર્દોષ મુક્ત થાય છે.

[૮.૩] સદર અરજદાર વતી વિદ્વાન એડવોકેટ શ્રી રાઠોડે રામ લાલ (ઉપરોક્ત) ના કેસમાં માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલતના તાજેતરના નિર્ણય પર ભરોસો મૂક્યો

છે, જેમાં સદર તફાવત પણ માનનીય સર્વોચ્ચ અદાલત દ્વારા અવલોકન/ધ્યાનમાં લેવામાં આવ્યો છે, જે નીચે મુજબ વંચાય છે:-

“૧૧. અમે બંને પ્રશ્નોની સ્વતંત્ર રીતે તપાસ કરી છે. અમે એ હકીકતથી વાકેફ છીએ કે સદર શિસ્ત વિષયક સત્તાધિકારીના આદેશની સમીક્ષા કરવાની રિટ કોર્ટની સત્તા ખૂબ જ મર્યાદિત છે. ઇન્કવાયરીનો વ્યાપ માત્ર એ તપાસવાનો છે કે નિર્ણય લેવાની પ્રક્રિયા કાયદેસર છે કે નહીં. [જુઓ સ્ટેટ બેંક ઓફ ઇન્ડિયા વિરુદ્ધ એ. જી. ડી. રેડ્ડી, ૨૦૨૩: આઈ.એન.એસ.સી.:૭૬૬ = ૨૦૨૩ (૧૧) સ્કેલ ૫૩૦]. સદર કવાયતના ભાગ રૂપે, ન્યાયિક સમીક્ષાની સત્તાનો ઉપયોગ કરતી અદાલતો એ ધ્યાનમાં લેવા માટે હકદાર છે કે શું સદર શિસ્ત વિષયક સત્તાધિકારીના નિષ્કર્ષોએ મહત્વના પુરાવાઓને અવગણ્યા છે અને જો તે એવું જુએ છે, તો અદાલતો હસ્તક્ષેપ કરવા માટે અસમર્થ નથી. [જુઓ યુનાઈટેડ બેંક ઓફ ઇન્ડિયા વિરુદ્ધ વિશ્વનાથ ભટ્ટાચાર્જ, ૨૦૨૨:આઈએનએસસી:૧૧૭ = (૨૦૨૨) ૧૩ એસ.સી.સી. ૩૨૮]

૧૨. અમે એ હકીકતથી પણ વાકેફ છીએ કે ફોજદારી અદાલત દ્વારા માત્ર નિર્દોષ છૂટકારો કર્મચારીને પુનઃસ્થાપન સહિતના કોઈ લાભનો દાવો કરવાનો અધિકાર પ્રદાન કરશે નહીં. (જુઓ ડેપ્યુટી ઇન્સ્પેક્ટર જનરલ ઓફ પોલીસ એન્ડ અનધર વ્હી. એસ. સમુથિરમ, (૨૦૧૩) ૧ એસ.સી.સી. ૫૮૮).

૧૩. જો કે, જો ડિપાર્ટમેન્ટલ ઇન્કવાયરી અને ફોજદારી અદાલતમાં આરોપો સમાન અથવા સમરૂપ હોય, અને જો પુરાવા, સાક્ષીઓ અને સંજોગો એક અને સમાન હોય, તો બાબત એક અલગ પરિમાણ પ્રાપ્ત કરે છે. જો ન્યાયિક સમીક્ષામાં કોર્ટ એવા નિષ્કર્ષ પર આવે છે કે ફોજદારી કાર્યવાહીમાં નિર્દોષ છૂટકારો પ્રોસિક્યુશનના પુરાવાઓની

સંપૂર્ણ વિચારણા પછી થયો હતો અને પ્રોસિક્યુશન આરોપ સાબિત કરવામાં સંપૂર્ણપણે નિષ્ફળ ગયું હતું, તો ન્યાયિક સમીક્ષામાં કોર્ટ અમુક સંજોગોમાં રાહત આપી શકે છે. કોર્ટ પોતાની વિવેકબુદ્ધિનો ઉપયોગ કરવા અને દાદ આપવા માટે હકદાર બનશે, જો તે એવા નિષ્કર્ષ પર આવે છે કે શિસ્ત વિષયક કાર્યવાહીના નિષ્કર્ષોને કાયમ રહેવા દેવા તે અન્યાયી, અયોગ્ય અને જુલમી હશે. દરેક કેસ પોતાની હકીકતો પર આધાર રાખશે. [જુઓ જી. એમ. ટાંકા વિરુદ્ધ ગુજરાત રાજ્ય અને અન્ય, (૨૦૦૬) ૫ એસ.સી.સી. ૪૪૬, સ્ટેટ બેંક ઓફ હૈદરાબાદ વિરુદ્ધ પી. કાટા રાવ, (૨૦૦૮) ૧૫ એસ.સી.સી. ૬૫૭ અને એસ. સમુથિરમ (ઉપરોક્ત)].”

(ભારપૂર્વક ઉલ્લેખિત)

[૮.૪] ચાર્જશીટની નકલ જે સદર અરજદાર પર બજાવવામાં આવી હતી, તે સદર અરજદાર દ્વારા રજૂ કરવામાં આવી ન હતી, જેના કારણે આ સદર કોર્ટ માટે તે ચકાસવું અશક્ય બન્યું છે કે શું ડિપાર્ટમેન્ટલ ઇન્કવાયરી અને ફોજદારી ટ્રાયલમાં સદર અરજદાર વિરુદ્ધના આરોપો સમરૂપ અથવા સમાન હતા કે કેમ. રેકૉર્ડ પર ઉપલબ્ધ દસ્તાવેજો પરથી, ખાસ કરીને સદર શિસ્ત વિષયક સત્તાધિકારી દ્વારા પસાર કરાયેલા બરતરફીના આદેશ પરથી, એવું પ્રતિબિંબિત થાય છે કે સદર ઇન્કવાયરી ઓફિસર સમક્ષ પ્રોસિક્યુશન દ્વારા પાંચ સાક્ષીઓની તપાસ કરવામાં આવી હતી અને તેમની જુબાનીના આધારે સદર ઇન્કવાયરી ઓફિસરે સદર અરજદારને દોષિત ઠેરવ્યા હતા.

[૮.૫] બીજી બાજુ, સદર એપેલેટ કોર્ટે તેના તારીખ ૦૧.૦૩.૧૯૯૩ ના જજમેન્ટ દ્વારા સદર અરજદારને માત્ર એવા ટેકનિકલ ગ્રાઉન્ડ પર નિર્દોષ મુક્ત

કર્ચા હતા કે ઇન્ડિયન ઇલેક્ટ્રિસિટી એક્ટ, ૧૯૧૦ ની કલમ ૫૦ હેઠળની જોગવાઈઓ મુજબ સદર ફોજદારી ફરિયાદ કાયદાની જોગવાઈઓ અનુસાર સક્ષમ વ્યક્તિ દ્વારા દાખલ કરવામાં આવી ન હતી. સદર એપેલેટ કોર્ટે ક્યારેય એવું તારણ કાઢ્યું ન હતું કે પ્રોસિક્યુશન સદર અરજદાર વિરુદ્ધના આરોપોને ગુણવત્તાના આધારે સાબિત કરવામાં નિષ્ફળ રહ્યું હતું અથવા સદર અરજદારને માનભેર મુક્ત (honourably acquitted) કરવામાં આવ્યા હતા. તેથી, કાયદાની સ્થાપિત સ્થિતિ મુજબ, સદર અરજદારને માત્ર ટેકનિકલ ગ્રાઉન્ડ પર મળેલી નિર્દોષ મુક્તિનો લાભ ડિપાર્ટમેન્ટલ ઇન્કવાયરીના નિષ્કર્ષોને રદ કરવા માટે આપી શકાય નહીં.

[૮] ઉપરોક્ત તમામ હકીકતો, સંજોગો અને કાયદાકીય સ્થિતિને ધ્યાનમાં લેતાં, આ સદર કોર્ટેને સદર શિસ્ત વિષયક સત્તાધિકારી અથવા સદર એપેલેટ સત્તાધિકારી દ્વારા પસાર કરવામાં આવેલા નિર્ણયોમાં કોઈ કાનૂની ક્ષતિ, વિકૃતિ અથવા કુદરતી ન્યાયના સિદ્ધાંતોનું ઉલ્લંઘન જણાતું નથી. આ કેસમાં વિલંબ અને વિલંબિતતા તેમજ ગુણવત્તા બંને મોરચે સદર પિટિશન ટકી શકે તેમ નથી.

[૧૦] પરિણામે, વર્તમાન સ્પેશિયલ સિવિલ એપ્લિકેશન નામંજૂર કરવામાં આવે છે અને તેને ફગાવી દેવામાં આવે છે. નિયમ (Rule) વિસર્જિત (discharged) કરવામાં આવે છે. વચગાળાની દાદ, જો કોઈ હોય તો, તે આપોઆપ રદ થાય છે. ખર્ચ અંગે કોઈ આદેશ નથી.

(મૌલિક જે. શેલત, ન્યાયમૂર્તિ)

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgment in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/ her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgment shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.